

ปฐพีตัดการ'ปราบฉกตบ
จากปัญห...สู่'ดินปลูกดี

‘ប្រាបធម៌ភាពបឋម’
...ស្តី ‘ពីរបៀបកាត់បន្ថយ’

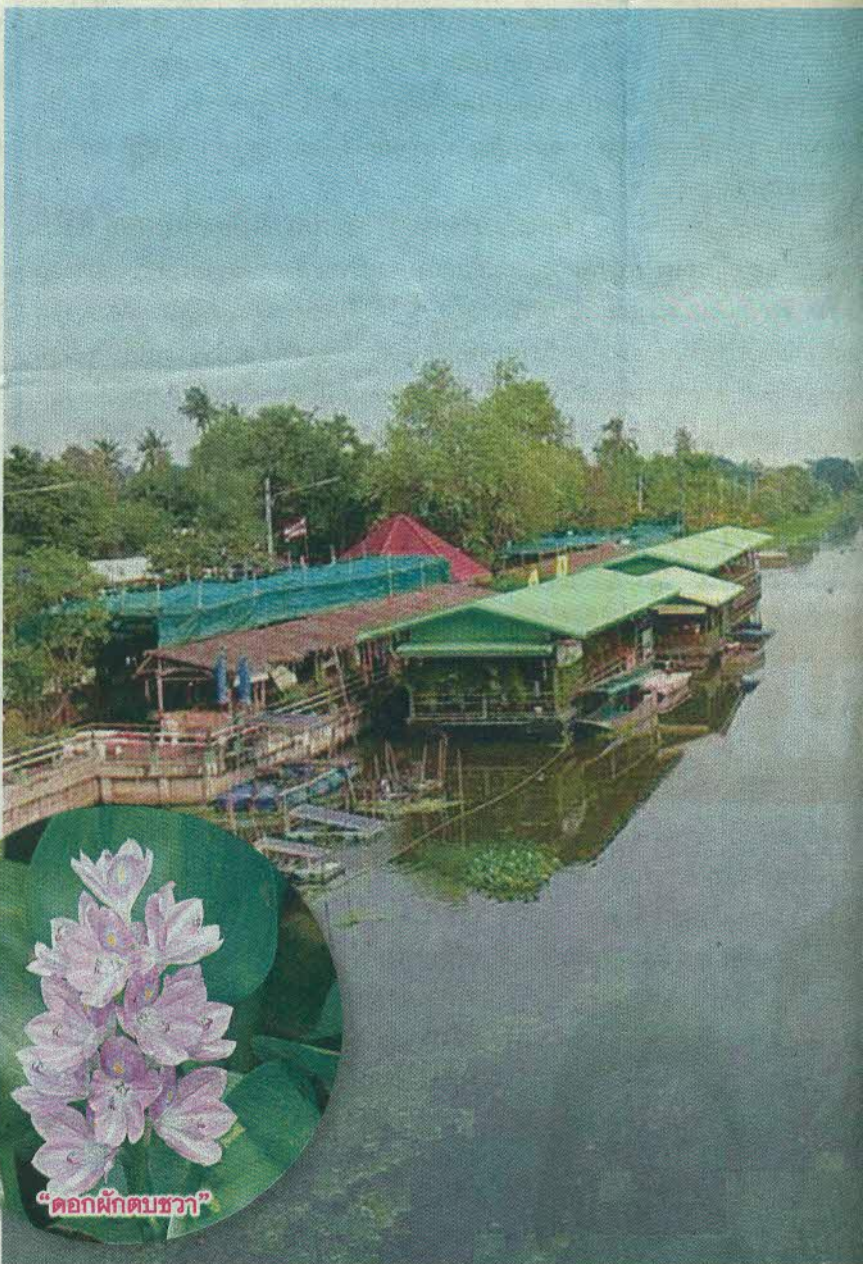
★ เติลนิวส์ ★ วาไรตี้

“ผักตบชวา” ไม้ที่มีดอกสวยสีม่วง แต่ด้วยเหตุที่มีอยู่มากในแม่น้ำคูคลอง เพราะเจริญเติบโตและขยายพันธุ์ปกคลุมผิวน้ำได้รวดเร็ว จึงเป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ ทำให้น้ำเน่าเสีย และยังเป็นตัวการสำคัญกีดขวางทางน้ำ

การเก็บ “การกำจัด” โดยเปลี่ยนจากพืชที่เป็นปัญหาให้เป็นพืชที่มีคุณค่า สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชุมชน ที่ผ่านมาทางกรมชลประทานก็ได้สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากผักตบชวา โดยนำมาทำเป็นดินสำหรับปลูกต้นไม้ “แปรรูปทำดินพร้อมปลูกผสมผักตบชวา” โดยร่วมกับกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลาดี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพิ่มทางเลือกการกำจัดผักตบชวา และสร้างการมีส่วนร่วมดูแลรักษาแม่น้ำลำคลอง

มนัส กำเนิดมณี รองอธิบดีกรมชลประทาน ให้มุมมองปัญหาผักตบชวา และการกำจัดโดยใช้ประโยชน์จากผักตบชวา โดยระบุว่า มีการนำความสำเร็จจากกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลาดี ส่งต่อความรู้ในการร่วมแก้ไขปัญหา ให้ตระหนักกันว่าผักตบชวาเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบ กีดขวางทางน้ำ และที่อาจคาดไม่ถึงคือ ผักตบชวากินน้ำใช้น้ำค่อนข้างมาก ซึ่งปกติในธรรมชาติ น้ำจะมีการระเหยโดยแสงแดด แต่ผักตบชวากินน้ำมาก ส่วนนี้จึงเป็นอีกปัญหาด้านน้ำ

“กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมชลประทาน มีนโยบายกำจัดผักตบชวามาโดยตลอด แต่ผักตบชวายังคงมีอยู่ ทั้งนี้ ผักตบชวาเป็นพืชที่เจริญเติบโตและแพร่ขยายพันธุ์ได้เร็ว หนึ่งต้นของผักตบชวาให้เมล็ดจำนวนมาก ขยายพันธุ์แตกหน่อ

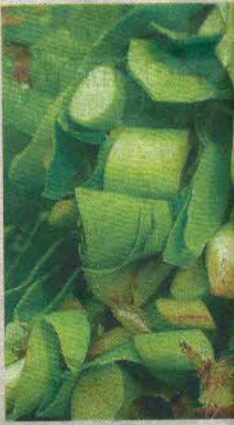
ปฏิบัติการ ‘ปราบปราม’ จากปัญหา..สู่ ‘ดินบ่ม

จากปัญหา..สู่ดิน

สภาพ "ปัญหาจากผักตบชวา"

๔๔ เปลี่ยน
ให้มีราคา

รวดเร็ว จนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากมาย การดำเนินการ
กำจัดผักตบชวาจึงปรับมุมมองใหม่ เปลี่ยนจากพืชน้ำที่ไม่มีค่า ให้
มีราคา สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร เกิดการจ้างงาน ไม่ทิ้ง
ถิ่นฐานเข้าสู่เมืองเพื่อหางานทำ โดยที่ผ่านมาร่วมมือกับกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทานมหาสารคาม โดยกรมร่วมพัฒนามากกว่า 3 ปี
ในการสร้างผักตบให้มีค่า ด้วยการนำมาทำเป็นดินปลูกพืช"

ผักตบชวาที่ลอยแน่น เป็นปัญหาในแม่น้ำลำคลอง เมื่อนำ
มาดำเนินการด้วยแนวคิดดังกล่าว ปัจจุบันไม่เพียงพอในการนำมา
ใช้ เป็นภาพกลับด้านจากสิ่งที่เคยเป็นปัญหา โดยชุมชนที่มีราย
ได้เพิ่ม และมีงานทำ ซึ่งส่วนนี้เกิดขึ้นจากผักตบชวา เป็นมุมมองที่
แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการกำจัดผักตบชวาของกลุ่มผู้ใช้น้ำ
ที่คลองมหาสวัสดิ์

ทั้งนี้ ในขณะนี้จึงพร้อมที่จะขยายผลแนวทางดังกล่าวไปยัง
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานอื่น ๆ ทั่วประเทศ ที่มีอีกกว่า
2,700 กลุ่ม โดยจะดำเนินการสำรวจ รณรงค์ ให้ดำเนินการเช่น
เดียวกันนี้ ต่อยอด ขยายผลการกำจัดผักตบชวา ด้วยแนวคิดเพิ่ม
มูลค่าให้กับพืชปัญหานี้ต่อไปในด้านอื่น ๆ

"ประเทศไทยมีลำน้ำใหญ่ กลาง เล็ก และแยกย่อย รวม
แล้วประมาณ 4 แสนกว่ากิโลเมตร กรมชลประทานเป็นหนึ่งในหน่วย
งานที่รับผิดชอบดูแลแม่น้ำลำคลองในประเทศไทย โดยที่ประกาศ
เป็นทางน้ำชลประทานเพื่อส่งน้ำ ระบายน้ำชลประทาน มีประมาณ
4 หมื่นกว่ากิโลเมตร ซึ่งในระยะทางเหล่านี้ เมื่อไหร่ที่มีผักตบชวา
กีดขวางก็จะส่งผลให้การส่งน้ำ การระบายน้ำ ไม่สะดวก ทางน้ำที่
ประกาศเป็นทางน้ำชลประทานในหน้าที่จึงต้องดูแลไม่ให้มีผักตบชวา

ปัญหาผักตบชวา นอกจากกีดขวางทางน้ำแล้ว จากที่กล่าว
ไว้ ผักตบชวาเป็นพืชกินน้ำมาก แทนที่จะส่งน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร
กรรม ปศุสัตว์ ผักตบชวายังมาเป็นส่วนแบ่งการใช้น้ำ เป็นปัญหา
ทั้งในหน้าแล้งและฤดูฝน และยังเป็นปัญหาของประเทศซึ่งรัฐบาล

ส่วนผสม "ดินปลูกต้นไม้"

ให้ความสำคัญ โดยการดำเนินการกำจัดผัก
ตบชวา หลายหน่วยงานประสานความร่วมมือ
ร่วมกันแก้ไข"

ที่ บ้านศาลาดิน ที่มีเป็นจุดนำร่องที่
กรมชลประทานสนับสนุน ทั้งนี้ กลุ่มผู้ใช้น้ำมี
ความตั้งใจที่จะรักษาสีสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านใน
ชุมชน และผักตบชวาก็เป็นพืชที่สร้างปัญหา
กีดขวางทางน้ำ โดยจากการดำเนินการใช้
ประโยชน์จากผักตบชวา เปลี่ยนจากวัชพืชไม่มีคุณค่า นำมาทำเป็นดิน
พร้อมปลูก ถ้าใครที่ได้จากดินผักตบชวาจะลง 1 บาท ทางกลุ่มก็ได้นำไป
เข้ากองทุน ต่อยอดนำกลับมาพัฒนาดูแลชุมชนอีกหลายด้าน อาทิ
นำมาทำถังบำบัดน้ำเสียใช้ในครัวเรือน แก้ไขปัญหาน้ำเสียในลำคลอง
แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมคือ การสร้างงาน มี
รายได้เพิ่ม รวมถึงมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่อาศัย
ทั้งนี้ ประโยชน์ที่ได้มีต้นทางจากผักตบชวา โดยชุมชนที่นี้จะเป็นต้น

สวัสดิ์นั้น ทางรองอธิบดี
จะเก็บผักตบชวาทุกวัน เป็น
จะรับซื้อผักตบชวาทดก
จากนั้น นำผัก
แกลบ ชีแฉะแกลบ แล
จะได้ดินพร้อมปลูกผสม
บรรจุถุงขาย ราคาถุงละ

“คลองมหาสวัสดิ์” ในวันนี้ไม่มีปัญหาจากผักตบชวา

ปราบผักตบชวา’ สู่‘ดินปลูกต้นไม้’

ปัญหาจากผักตบชวา

มีคุณค่า นำมาทำเป็นดิน
1 บาท ทางกลุ่มก็ได้นำไป
ชุมชนอีกหลายด้าน อาทิ
ปัญหาหน้าเลียในลำคลอง
รวมคือ การสร้างงาน มี
แวดล้อมที่น่าอยู่อาศัย
โดยชุมชนที่มีจะเป็นต้น

ผักตบชวาทัดใจ ๆ มีมูลค่า

๘๘ เปลี่ยนพืชน้ำที่ไม่มีค่า ให้มีราคา สร้างรายได้๘๘

หันตากแห้งก่อนผสมทำดิน

แบบส่งต่อความรู้ความสำเร็จให้กับพื้นที่
อื่น ๆ โดยขยายผลต่อไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่ว
ประเทศ

การนำผักตบชวาที่เก็บได้จากแม่น้ำ
หรือคลองสายต่าง ๆ มาใช้ทำดินพร้อมปลูก
ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานมหา
ลสวัสดิ์นั้น ทางรองอธิบดีกรมชลประทานยังให้ข้อมูลเพิ่มอีกว่า ชุมชน
จะเก็บผักตบชวาทุกวัน เป็นการตัดวงจรการเติบโตของผักตบชวา และ
จะรับซื้อผักตบชวาดกแห้งจากชาวบ้านในราคา กิโลกรัมละ 20 บาท
จากนั้น นำผักตบชวาดกแห้งผสมกับกาบมะพร้าวสับ
แกลบ ขี้เถ้าแกลบ และดินบดละเอียด ในอัตราส่วนที่เท่ากัน ซึ่ง
จะได้ดินพร้อมปลูกผสมผักตบชวาที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชทุกชนิด ก่อน
บรรจุถุงขาย ราคาถุงละ 10 บาท สร้างรายได้ประมาณ 2,000-

วันชัย สวัสดิ์แดง

มนัส กำเนิดมณี

6,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้ยังพบข้อมูลที่น่าสนใจ คือ ผักตบ
ชวาที่ลอยอยู่ในแหล่งน้ำ รวมพื้นที่ราว 1 ไร่ เมื่อนำขึ้นมาสับตาก
แห้งขายจะได้อายุประมาณ 32,000 บาท เป็นอีกมุมมองการหา
วิธีได้ประโยชน์จากผักตบชวา ทั้งยังก่อเกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม
และชุมชน ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน ความยากจน เป็น
อีกทางออกของชาวบ้านเกี่ยวกับอาชีพ

ทางด้าน วันชัย สวัสดิ์แดง ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
มหาสวัสดิ์ เล่าเพิ่มเติมจุดเริ่มต้น ทำดินพร้อมปลูกผสมผักตบชวา
ว่า ก่อนหน้านี้นักดำเนินการเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จากนั้นขยายเพิ่มขึ้นเป็น
กลุ่มบริหารการใช้น้ำในเขตชลประทาน ดำเนินงานร่วมกับกรม
ชลประทานตาม “ศาสตร์พระราชา”

“การกำจัดผักตบชวา ทุกบ้าน ทุกหน่วยงาน ต้องช่วยกัน
หลายครั้งที่กำจัดแล้วผักตบชวาก็เกิดใหม่อีก จึงมีแนวคิดร่วม
กันว่าต้องช่วยกันดูแลแม่น้ำลำคลองโดยสร้างผักตบชวาให้มีมูลค่า
สร้างแรงจูงใจให้ทุกคนเก็บ นอกจากส่งผลดีต่อแม่น้ำคูคลอง ยัง
สร้างรายได้ด้วย ซึ่งก็เป็นวิธีที่ดำเนินการเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน
ผักตบก็ได้กำจัดตัวเองและกลายมาเป็นพืชที่มีมูลค่า”

วันชัย เล่าเพิ่มอีกว่า แพบทุกบ้านมักซื้อดินเพื่อปลูกต้นไม้
จึงมีแนวคิด นำผักตบชวามาเป็นส่วนผสมของดิน จึงเริ่มทดลอง
ด้วยการนำผักตบชวามาสับ ตากแห้ง ทดลองผสมกับวัสดุอื่น ๆ
ซึ่งผักตบชวาสด โดยเฉลี่ยประมาณ 25 กิโลกรัม หลังจากหั่นและ
ตากแห้งจะเหลือ 1 กิโลกรัม แมดูเหมือนจะน้อย แต่ไม่น้อย เพราะ
ผักตบชวามีมูลค่า กิโลกรัมละ 20 บาท ไม่ต้องลงทุน ทยอยตาม
น้ำ “ผักตบชวา” จึง “ไม่ใช่ขยะ” แต่เป็น “ของมีค่า”

“ดินผักตบชวา มีวิธีการทำที่ง่าย ทุกครัวเรือนสามารถ
ทำได้ ข้อสำคัญต้องคำนึงถึงความแห้ง เพราะถ้าไม่แห้งจะทำให้
เน่าและเกิดเชื้อราได้ ดังนั้น หลังจากเก็บผักตบชวามาแล้ว หั่นแล้ว
ก็ต้องนำไปตากแดดให้แห้งสนิท ก่อนผสมเข้ากับวัสดุอื่น ๆ คลุก
เคล้ารวมกัน เพื่อใช้เป็นวัสดุปลูกต้นไม้ โดยดินจากผักตบชวามี
คุณสมบัติเด่นคือ ดินร่วน และ จากการที่ผักตบชวาดูดซับน้ำได้
ดี จึงทำให้ดินชุ่มชื้น ไม่ต้องรดน้ำบ่อย ๆ อีกด้วย”

...“ดินปลูกต้นไม้จากผักตบชวา” นอกจากเป็นอีกหนึ่ง
“ทางเลือกในการกำจัด-แก้ปัญหาผักตบชวา” ยังมีส่วน “ร่วม
ดูแลรักษาแม่น้ำคูคลอง” ให้สะอาด สวยใส ลดปัญหาด้านน้ำ
ช่วยสร้างงานสร้างอาชีพ...

สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อคุณภาพชีวิต.

● พงษ์พรรณ บุญเลิศ ●